

ปัญญาประดิษฐ์ กับชีวิตเด็กไทย

ความรู้ จริยธรรม และคุณภาพ

ปัญญา ประดิษฐ์ หรือ A.I คือ^๕อะไร? (Artificial Intelligence)

A.I คือระบบที่ “เรียนรู้จากข้อมูล”
แล้วตัดสินใจเองได้บางส่วน
เช่น วิเคราะห์ภาพ คัดเลือก ทำนาย
ทำสิ่งที่ไม่ต้องโปรแกรมแบบตายตัว
และอาจเรียนรู้ ปรับตัว จลาจลขึ้นได้ด้วย

ตัวอย่าง
เอไอสามารถวิเคราะห์ประวัติการดู
วิดีโอบน YouTube ของน้อง ๆ
แล้วเลือกวิดีโอที่น่าจะตรงใจมา
แนะนำ ทำให้แต่ละคนได้รับวิดีโอ
ที่ “เหมาะสมกับตัวเอง” มากที่สุด

ผลของ A.I

ด้านดี

ช่วยในการทำงาน ค้นหา วิเคราะห์ ช่วยให้เรียน
รู้เร็วขึ้น เพิ่มความสะดวก ลดความผิดพลาด

ด้านเสีย/เสี่ยง

1 องค์ติแฝง (bias) เช่น AI เลือกปฏิบัติ

ตัวอย่าง AI ให้คะแนนนักเรียนจากการเขียนเรียงความ
โดยไม่เข้าใจภาษาถี่นั้นหรือลักษณะของเด็กบางกลุ่มทำให้เด็ก
เหล่านี้ได้คะแนนน้อยกว่า แม้จะมีไอเดียดี

นี่คือองค์ติที่เกิดจากความไม่เข้าใจความหลากหลาย

2 รุกล้ำความเป็นส่วนตัว เช่น เก็บข้อมูลมากเกินไป ตัวอย่าง แอปเล่นเกมที่ให้เด็กลงทะเบียนด้วยชื่อ อายุ โรงเรียน ที่อยู่ และช่องอุปกรณ์แบบไหน จากนั้น AI ค์เก็บข้อมูลเหล่านี้ไว้ และส่งโฆษณาต่าง ๆ มาให้เด็กดูแบบไม่หยุด

เด็กอาจไม่รู้เลยว่ากำลังถูกติดตาม และข้อมูลของเด็กอาจถูกขายออกไปเพื่อใช้ในทางที่ผิด เช่น scammer

3 ภัยคุบคุมพฤติกรรมโดยไม่รู้ตัว เช่น ติดคอนเทนต์บางประเภท

ตัวอย่าง เด็กบางคนเปิดดู YouTube และคลิกอุปกรณ์ที่ AI แนะนำเรื่อย ๆ โดยไม่รู้ตัวว่าทำให้เสียเวลาหลายชั่วโมง และเนื้อหาที่ถูกอัจฉรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จากการตูนสนุก ๆ กลายเป็นคลิปตรงๆ กัน ถ้าหาก หรือเล่นพิเรนทร์

AI แนะนำเพราะรู้ว่าเด็กจะกดถูกต่อ แต้มไม่ได้คิดว่าอะไรปลดล็อกหรือหมายมั่นคับเด็ก

กรณีศึกษาใน ต่างประเทศ ที่นำเรียนรู้

เด็กบางคนติดอุปกรณ์ที่ AI แนะนำคำลิปที่มีการตั้งใจหรือใช้คำแรง ๆ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมค้าข้ามขั้น

โรงเรียนใช้ AI ตรวจเรียงความ เด็กที่เขียนด้วยภาษาท้องถิ่นได้คะแนนต่ำอย่าง เพราะ AI ไม่เข้าใจคำเฉพาะถิ่น

นิวซีแลนด์

โรงเรียนใช้คล้องจับสีหน้า เด็กว่าใครเบื้องหรือสนุก แต่เด็กบางคนแสดงออกไม่ค่ง忙 ทำให้ AI เข้าใจผิด

มีกรณีเด็กถูกแซบทบอตหลอกในเกมว่าคุยกับเพื่อนอายุใกล้เคียง และข้อหาปลอมบัญชี

สวีเดน

โรงเรียนสอนเด็กเรื่อง AI โดยเน้นว่า AI ไม่ใช่มนุษย์ ไม่ควรเชื่อทุกอย่างที่ AI บอก

ญี่ปุ่น

เกาหลีใต้

แคนาดา

AI คือเครื่องมือ ไม่ใช่เจ้าของความคิด

ทุกคนควรเรียนรู้วิธีใช้มันให้เกิดประโยชน์อย่าง
ปลอดภัย และการพัฒนาระบบผู้อื่นเสมอ

จำไวเสมอ: AI ไม่ใช่เจ้าของหรือผู้ควบคุมความคิด
ความสามารถของเรา น้องสามารถคิดเองได้ และ
มีลิฟต์ที่จะถามว่า “ใครควบคุม กำกับดูแล AI?”

ตัวอย่างการใช้ AI รอบตัว พร้อมความเสี่ยงที่ควรรู้

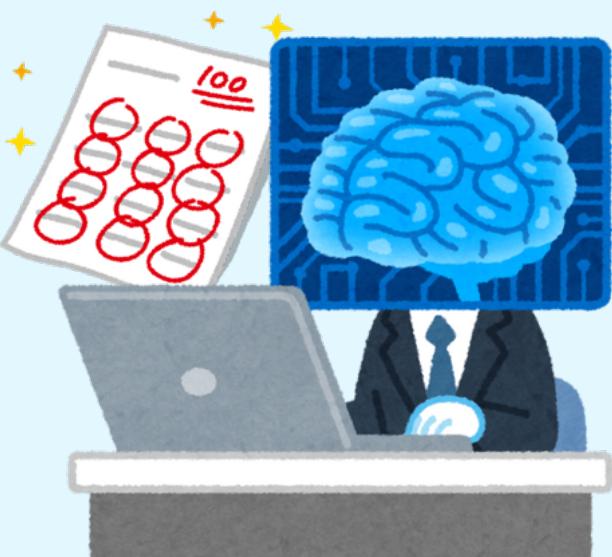
(Facial Recognition)

- 1 กล้องจับใบหน้าที่สนามบินหรือห้าง
AI ใช้ตรวจสอบตัวตนจากใบหน้า
เช่น ที่สนามบิน หรือห้างสรรพสินค้า

หากข้อมูลผิดพลาด อาจระบุผิดตัว
เช่น ไปตรงกับคนที่เคยมีคดีติดตัว ทั้งที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเลย

ความเสี่ยง

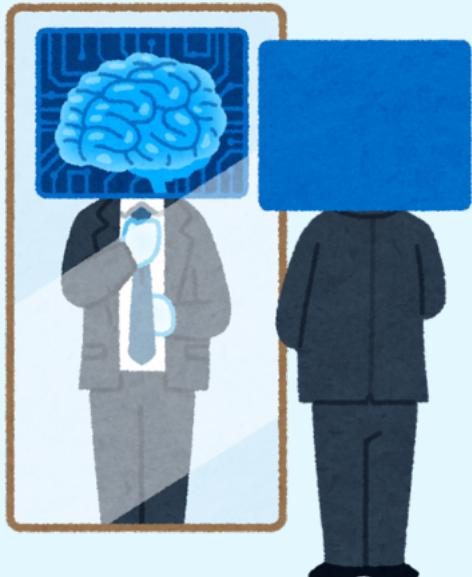
- 2 AI ให้คะแนนสอบ
หรือประเมินเด็กนักเรียน
มีโรงเรียน/มหาวิทยาลัยบางแห่ง[†]
ใช้ระบบให้คะแนนข้อสอบแบบอัตโนมัติ
หรือประเมินพฤติกรรม

ถ้า AI มีคดี

เช่น วิเคราะห์เฉพาะภาษาแบบคลาสๆ
เด็กบางกลุ่มอาจเสียเปรี้ยว

ความเสี่ยง

3 AI ช่วยคัดคนสมัครงาน

บริษัทเอกชนบางแห่งใช้ระบบ AI
วิเคราะห์เรซูเม่ หรือดูวิดีโอด้วยภาษาจีน

หาก AI จำเอียง อาจเลือกคน
จากบางสถาบันหรือเลือกเพศโดยไม่ตั้งใจ

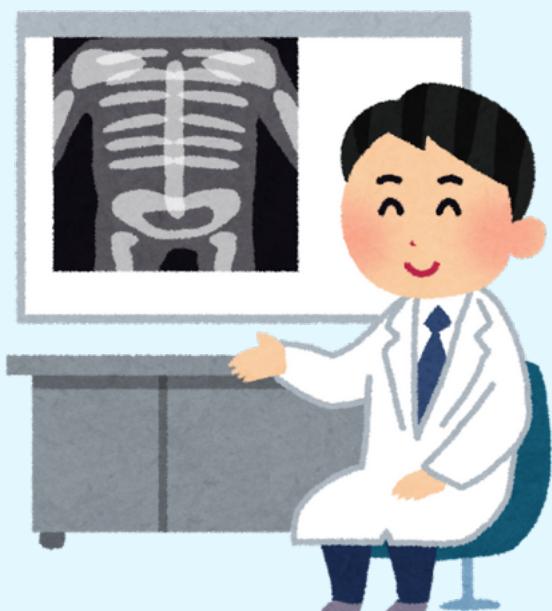
ความเสี่ยง

4 ระบบคัดกรองข้อมูล ผู้ต้องสงสัยในคดีออนไลน์

หน่วยงานความมั่นคงหรือเจ้าหน้าที่อาจใช้ AI
วิเคราะห์โพลส์หรือพฤติกรรมในโซเชียลมีเดีย

หากระบบเข้าใจผิด คนที่ไม่มีความผิด
อาจถูกตรวจสอบหรือติดบัญชีเฝ้าระวัง

ความเสี่ยง

5 AI ช่วยวินิจฉัยโรค ในโรงพยาบาล

โรงพยาบาลบางแห่งเริ่มใช้ AI
วิเคราะห์ภาพ MRI หรือเอ็กซเรย์

ถ้าระบบวิเคราะห์ผิดหรือ
ข้อมูลไม่ครบ อาจวินิจฉัยโรคผิด

ความเสี่ยง

AI

กับการล่ำเมิด ลิทรีเด็ก

(AI-Generated CSAM)
การสร้างภาพลามกเด็กด้วย AI

- ใช้ Generative AI เช่น deepfake สร้างภาพ/วิดีโอ ที่เหมือนเด็กจริง ทั้งที่เด็กเหล่านั้นไม่มีตัวแทน
- บางกรณีคือใช้ใบหน้าจริงของเด็กไปปะกับภาพอนามัย หรือตัดต่อเพื่อใช้กลั้นแกล้ง/บูลลี่เพื่อน
- สร้างความเสียหายต่อศักดิ์ศรี และความปลอดภัย แม้จะไม่มีการล่วงละเมิดทางกายภาพ

การใช้ AI วิเคราะห์ พฤติกรรมเพื่อ “ล่าเหยื่อ”

- ผู้ล่าทางเพศ (online - groomers) อาจใช้ AI วิเคราะห์พฤติกรรมของเด็กในโซเชียล เพื่อเลือกเป้าหมายที่เปราะบาง เช่น เด็กที่โพสต์ว่าเครียด หงา คุกคาม ฯลฯ

(AI Chatbot)
การใช้แชทบอตเพื่อหลอกเด็ก

- มีการสร้าง แชทบอตที่แฝงตัว เป็นเพื่อนหรือคนใกล้ชิด พูดคุยแบบเนียนกับเด็ก
- ล่อจูงให้ส่งภาพเปลือย หรือข้อมูลส่วนตัว หรือเปิดคล้อง

การคัดกรองเด็กจากข้อมูล AI โดยขาดความโปร่งใส

- เช่น AI ใช้ในระบบ “คัดกรองเด็กกลุ่มเสี่ยง” ในโรงเรียนหรือสาธารณะสุข
- หากออกแบบไม่ดี อาจตีตราเด็กโดยไม่มีโอกาสซึ้ง เช่น “เด็กนี้มีแนวโน้มมีพฤติกรรมเสื่อม” และนำไปสู่การเลือกปฏิบัติหรือแยกกลุ่ม

การใช้ AI ปลอมตัวเป็นเด็ก ในกลุ่มลับ

- บางกลุ่มใช้ AI ปลอมตัวเป็นเด็ก เพื่อเข้าร่วมกลุ่มchatตามเด็กหรือซื้อขายเนื้อหาลามกอนาจาร
- ทำให้การระบาดตัวแทนและตรวจสอบผู้กระทำผิดยากยิ่งขึ้น

KEEP OUT KEEP OUT KEEP OUT KEEP OUT KEEP OUT

เอไอความเสี่ยงสูง (High-risk AI)

AI บางประเภทอาจคือให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิเสรีภาพความปลอดภัย หรือสวัสดิภาพของบุคคล หากนำมาใช้ผิดวิธีหรือไม่มีการควบคุมที่เหมาะสม

แนวทาง กำกับดูแล AI

“AI ไม่ใช่แค่จุดเด่น แต่ต้องมีจริยธรรมด้วย”

หลายประเทศและองค์กรระดับโลก เช่น สหภาพยุโรป (EU) ยูเนสโก (UNESCO) และ OECD ต่างมีแนวทางหรือหลักการในการดูแลให้เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และใช้งานอย่างปลอดภัย ยุติธรรม และ เคารพสิทธิมนุษยชนของทุกคน รวมถึงเด็กและเยาวชน ดังนี้

ความโปร่งใส (Transparency)

คนควรมีสิทธิรู้ว่า AI ทำงานอย่างไร
ตัดสินใจจากข้อมูลอะไร และใคร
เป็นผู้ออกแบบหรือควบคุมมัน

ความเป็นธรรม (Fairness / Non-discrimination)

AI ต้องไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ลำเอียง
เช่น ไม่แหนะหน้อให้โอกาส
บางคนมากกว่าคนอื่น

ความปลอดภัยและการคุ้มครอง (Safety & Privacy)

AI ต้องปลอดภัย ไม่ทำอันตราย
และต้องเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัว
ของผู้ใช้ โดยเฉพาะเด็ก

ความรับผิดชอบ (Accountability)

ต้องมีคนรับผิดชอบ
หาก AI ทำงานผิดพลาด

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Human oversight & Participation)

มนุษย์ เจพาะผู้ได้รับผลกระทบ
เช่น เด็กและเยาวชน ควรมีสิทธิมีส่วนร่วม
ในการออกแบบและตรวจสอบ
การทำงานของ AI

ไม่ใช่แค่ผู้ใหญ่เท่านั้นที่สำคัญ แต่เสียงของเด็กและเยาวชนก็จำเป็น
เพื่อว่าเราจะเป็นผู้ใช้ AI ทุกวัน และควรมีโอกาสสร่วมเสนอแนวทาง
ให้ AI เป็นประโยชน์และปลอดภัยสำหรับทุกคน

UNICEF AI for Children

9 หลักการ
เพื่อป้องกัน
เด็กในยุค
AI

1

เด็กคือผู้ใช้ AI ที่ต้องการความคุ้มครองพิเศษ

เด็กมีสถานะเฉพาะ ควรได้รับการป้องเป็นพิเศษจาก
ผลกระทบของ AI โดยไม่ถูกกล่าวหาหรือมองว่าเป็นผู้ใช้ทั่วไป

2

AI ต้องคำนึงถึงสิทธิเด็ก
ตามอนุสัญญาฯ ด้วยสิทธิเด็ก (CRC)

ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการมีชีวิตรอด การพัฒนา การได้รับ
การป้องคุ้มครอง การแสดงออกหรือมีส่วนร่วม
ต้องถูกใส่ไว้ในการออกแบบ AI

3

ให้เด็กมีสิทธิ “เข้าใจ” และ
“ควบคุม” AI ที่เกี่ยวข้องกับตน

AI ที่ใช้คับเด็กต้องอธิบายได้ เข้าใจง่าย
และให้เด็กมีสิทธิเลือกหรือคัดค้านการใช้งาน

4

คุ้มครองความเป็นส่วนตัว
และข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก

ข้อมูลเด็กคือเรื่องละเอียดอ่อน ต้องมีมาตรการเก็บใช้
วิเคราะห์ และแบ่งปันข้อมูลอย่างปลอดภัยและโปร่งใส

(Bias & Discrimination)

5

หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติและอคติจาก AI

ห้ามให้ AI ปฏิบัติกับเด็กต่างด้วยความเห็นแก่ชาติ เพศ ความสามารถ ฐานะ ฯลฯ โดยเฉพาะเมื่อ AI ใช้ตัดสินใจ ที่มีผลต่ออนาคตของเด็ก เช่น การเรียน สุขภาพ หรือการเข้าถึงบริการ

6

ป้องกันอันตรายและอคแบบ AI ให้ปลอดภัยต่อเด็ก

ทั้งอันตรายทางกายภาพ จิตใจ และอารมณ์ เช่น Deepfake ภาพอนามัย เนื้อหาที่รุนแรง ฯลฯ ต้องมีระบบตรวจจับและป้องกันโดยเฉพาะ

7

เด็กต้องมีส่วนร่วมในการออกแบบ AI ที่เกี่ยวข้องกับพวคเข้า

ให้เด็กแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา นำไปสู่ระบบที่ตอบสนองความต้องการจริง

8

สร้างโอกาสให้ AI ช่วยพัฒนาเด็กรอย่างเป็นธรรม

AI ควรสนับสนุนการเรียนรู้ การเข้าถึงข้อมูล การบริการสุขภาพ ฯลฯ อย่างเท่าเทียม ต้องไม่ทิ้งเด็กที่เข้าไม่ถึงเทคโนโลยี

9

สร้างระบบ AI อย่างยั่งยืน โปร่งใส และรับผิดชอบ

ต้องมีหน่วยงานที่ติดตาม ตรวจสอบ และรับผิดชอบ ต่อผลกระทบของ AI พร้อมเปิดให้ตรวจสอบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

